

приємства. Фінансова стратегія підприємства охоплює всі сторони діяльності підприємства, у тому числі оптимізацію основних та оборотних коштів, розподіл прибутку, безготівкові розрахунки, податкову і цінову політику, управління виручкою. [4]

Для ухвалення остаточного рішення і затвердження розробленої стратегії формування й розподілу доходу необхідно оцінювати її дієздатності, щоб заздалегідь виключити нездійсненні варіанти. При оцінюванні дієздатності стратегії необхідно встановити, наскільки вона спроможна забезпечити виконання базової стратегії і чи вписується вона в ринкову ситуацію, чи враховує комерційний ризик і способи його мінімізації.

Висновки. Отже, з метою підвищення результативності діяльності підприємства та його стратегічного розвитку у перспективі, виникає потреба у розробці стратегії управління підприємством, що спрямована на вдосконалення механізму формування та використання доходів. Дієва стратегія управління доходом підприємства обумовлена правильними та оперативними рішеннями керівників, повинна бути розроблена не тільки на основі внутрішніх чинників господарства, але і з урахуванням стратегій, які найбільше використовуються господарствами на регіональному рівні. Упровадження запропонованих заходів підвищення ефективності управління доходами підприємств дозволить удосконалити процес здійснення ефективної господарської діяльності в сучасних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Амінова З.Ф. Фінансова стратегія підприємства: формування, розвиток, забезпечення стійкості. - М.: Компанія Супутник, 2005. – 118 с.
2. Блонська І.В. Стратегія управління доходами торговельного підприємства в умовах розвитку ринкових відносин. - Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – 117 с.
3. Полянко В.В. Стратегія управління доходами торговельного підприємства: Автореф. . канд. екон. наук. – К.: КНЕУ. – 2002. – 24 с.
4. Юшко С.В. Формування доходів підприємств та підвищення економічної ефективності їх господарювання : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.07.02 / Харківський національний аграрний ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2003. – 20 с.

УДК 330.341.1

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кириченко Н.В. - аспірант, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Розвиток агропромислового виробництва та зростання конкуренції спонукає аграрні підприємства України на впровадження у

свою діяльність нових і вдосконалення існуючих знарядь та предметів праці, технологій виробництва, його організації й управління (а саме інновацій) з метою досягнення більшого економічного і соціального ефекту. Це передбачає особливий, новаторський, антибюрократичний стиль господарювання, в основі якого – орієнтація на нововведення, систематична та цілеспрямована інноваційна діяльність. Інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя. Інноваційна діяльність є невід’ємною складовою виробничо-господарської діяльності підприємства, зорієнтованої на оновлення і вдосконалення його виробничих сил і організаційно-економічних відносин. Об’єктом інноваційної діяльності є інновація.

Стан вивчення проблеми. Проблематика впровадження інновацій набула досить великої популярності серед багатьох вітчизняних й зарубіжних вчених. Необхідність ведення інноваційних пошуків та впровадження їх результатів у діяльність аграрних підприємств, обґрунтували у своїх працях М.Д. Безуглий, М.Д. Виноградський, М.Й. Малік, О.М. Новікова, О. Пригожин, О.М. Скібіцький, Терпецький Н., Чухрай Н., Фіговський О., Твісс Б., Шумпетер Й., Перлакі І., Томсон В. та багато інших. Не менш важливе значення для досягнення всієї багатогранності інноваційного процесу в агропромисловому секторі мають законодавчі та нормативно – правові документи України, що стосуються інноваційної діяльності.

Метою статті є визначення основних проблем упровадження інновацій у діяльність аграрних підприємств та розробка шляхів їх подолання.

Методика досліджень. Методологічною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, також були використані законодавчі та нормативно – правові документи України, що стосуються інноваційної діяльності. Методичною базою дослідження стали загальнонаукові економічні методи.

Результати досліджень. Термін "інновація" запровадив австрійський економіст Йозеф Шумпетер, у праці «Теорія економічного розвитку» вжив словосполучення «нова комбінація», маючи на увазі нову якість засобів виробництва, що досягалася шляхом певних поліпшень існуючого обладнання, введення нових засобів виробництва або систем його організації. У наступних працях Шумпетер, замість терміна «нова комбінація», застосував термін «інновація». Поняття «інновація» та «нововведення» можна вважати тотожними, хоча деякі науковці трактують їх по-різному залежно від власного розуміння етимології слова. Якщо прийняти те, що слово "інновація" є похідним від латинського «пово», що означає змінювати, оновлювати, то під інновацією слід розуміти процес змін, оновлення. Тому, наприклад, російський економіст О. Пригожин зазначає, що інновація – це процес, тобто перехід певної системи від одного стану до іншого. Однак більш поширеним є погляд, що термін «Інновація» від англійського innovation - нововведення, від латинського Innovatio - відновлення, оновлення:

1) вкладення коштів в економіку, що забезпечує зміну поколінь техніки і технології;

2) нова техніка, технологія, що є результатом досягнень науково-технічного прогресу;

3) вироблення, синтезування нових ідей, створення нових теорій і моделей, втілення їх у життя; програми, що мають, як правило, індивідуальний, неповторний характер [1].

Таким чином, можна сказати, що інновації (нововведення, нововведення зміни) можливі у всіх сферах діяльності людини.

Стосовно АПК інновації є реалізацією в господарську практику результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин та птиці, нових або покращених продуктів харчування, матеріалів, нових технологій у рослинництві, тваринництві і переробній промисловості, нових добрив та засобів захисту рослин і тварин, нових методів профілактики і лікування тварин і птиці, нових форм організації і управління різними сферами економіки, нових підходів до соціальних послуг, що дозволяють підвищити ефективність виробництва.

Відповідно, процес здійснення інновацій називається інноваційною діяльністю, яка охоплює створення та впровадження:

- нової продукції;
- нових технологічних процесів і форм організації виробництва;
- нового ринку;
- нових процесів управління і вирішення соціально-економічних завдань, відповідних їм фінансових інструментів та організаційних структур.

Таким чином, по предмету і сфері вживання в АПК можна виділити 4 типи інновацій (рис. 1).

Аналізуючи проблеми впровадження інновацій, з'ясовано, що основні обмеження, про які свідчать відомості дослідження аграрних підприємств, є численними і різноманітними. У значній кількості випадків одним із вагомих обмежень є фінансові можливості підприємства. З'ясовано, що фінансування та кредитування інноваційної діяльності в аграрному секторі реалізується за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання, вітчизняного та іноземного інвестування, кредитування вітчизняними та іноземними комерційними банками або фінансовими небанківськими установами, недержавного гарантування кредитів. І тому інноваційний розвиток підприємств на 30% стримується їхнім незадовільним фінансовим станом, котрий є узагальнюючим індикатором ситуації, яка склалася внаслідок господарської діяльності суб'єктів ринку і реалізації державної аграрної політики. Результати досліджень свідчать про те, що агроформування України щорічно потребують інвестиції в основні засоби виробництва та поповнення обігових коштів на рівні 348,7 млрд. грн., із яких дефіцит обігових коштів у галузях сільського господарства складає 100,7 млрд. грн., потреба в оновленні основних засобів виробництва в галузях сільського господарства – 248 млрд. грн. При цьому дефіцит коштів у розрахунку на 1 га складає 2130 грн. у рослинництві та 1600 грн. у тваринництві [2, с. 18]. Як наслідок, у сучасних умовах поступово скорочуються обсяги ресурсів, що спрямовуються на впровадження інновацій, значна частина підприємств відмовляється від виконання власних науково-дослідних робіт, припиняється практика укладання договорів на проведення спеціалізованих досліджень в інтересах розвитку с. – г. виробництва. Зокрема, нині не отримують належного

розвитку такі прогресивні види інноваційної діяльності, як проведення досліджень та виконання розробок, придбання нових агротехнологій, прав на патенти і ліцензії тощо [3].

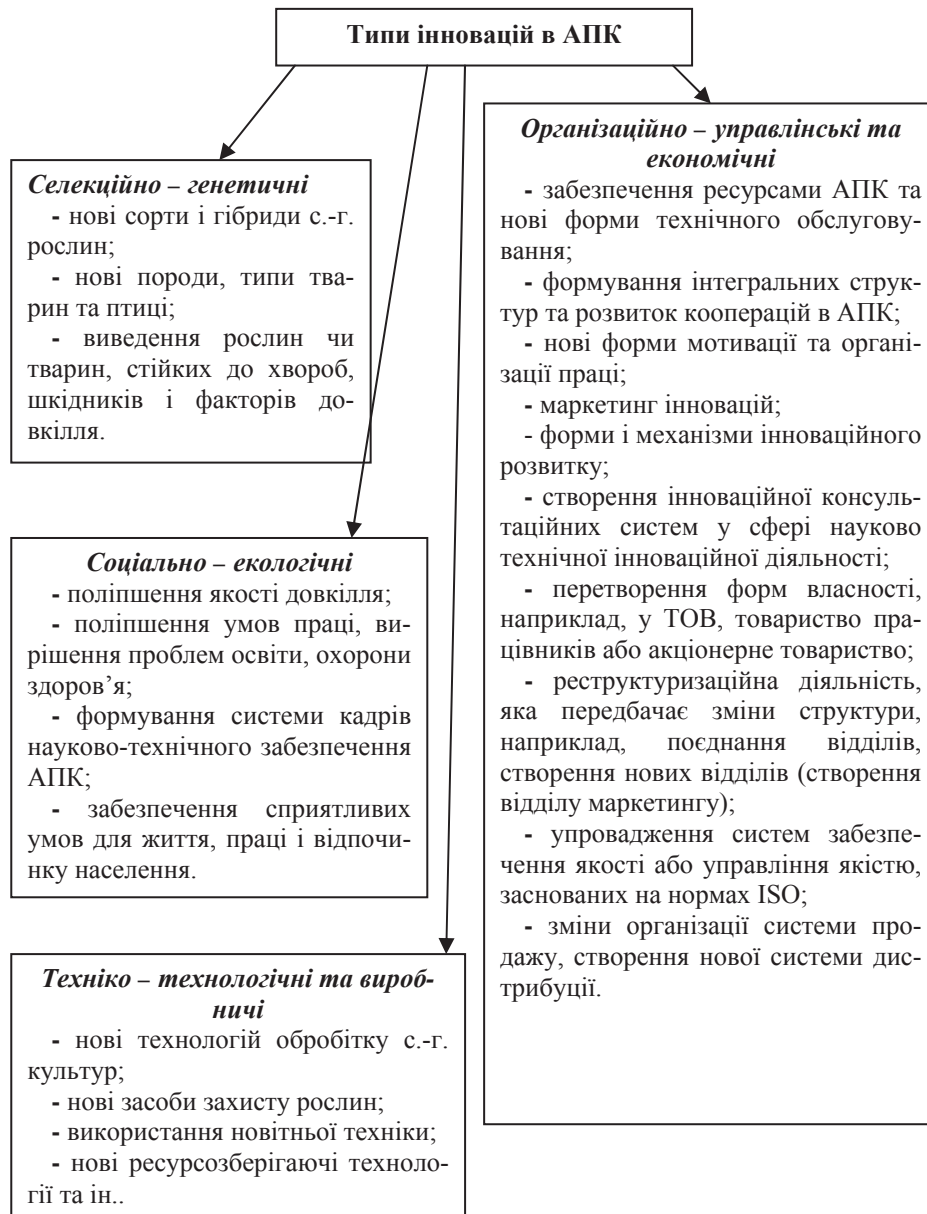

Рисунок 1. Типи інновацій по предмету та сфері вживання

Установлено, що сьогодні в аграрному секторі основним джерелом фінансування витрат на інноваційну діяльність є власні (реінвестиційні) кошти суб'єктів господарювання. Як свідчить аналіз статистичних даних, близько 80-

85% власних коштів аграрних підприємств України формується за рахунок амортизації, що суттєво обмежує можливості господарюючих суб'єктів у сфері фінансування власного інноваційного розвитку.

З'ясовано, що невеликі аграрні підприємства за швидкістю впровадження інновацій у середньому на 30% випереджають великі агроформування. Разом з тим, вивчення досвіду аграрних підприємств України у сфері фінансування інноваційного розвитку свідчить про те, що розміри амортизаційного фонду і обсяги прибутку, які залишаються у розпорядженні переважної більшості вітчизняних агроформувань, не дозволяють здійснити техніко-технологічну реконструкцію виробничої бази на інноваційних засадах у необхідних масштабах. Аналіз статистичних даних виявив, що значна частина (75,8-76,5%) аграрних підприємств України мали площу с.-г. угідь до 1 тис. га, що робить їх нездатними до придбання та використання сучасних дорогих технічних і технологічних засобів виробництва, не дозволяє ефективно використовувати інновації внаслідок неможливості досягнення економії на масштабах виробництва і знижує рівень інноваційної активності. Дослідження встановило, що на даний час тільки ті суб'єкти господарювання можуть забезпечити ефективний розвиток виробництва та удосконалення технологічних процесів на інноваційних засадах, які мають чисельність працюючих – 500-1000 осіб. Середні та великі підприємства (інтегровані структури, агрохолдинги, спільні підприємства, товариства) володіють достатньою кількістю вільних оборотних коштів, спроможні покривати до 90% витрат на інноваційну діяльність за рахунок власних ресурсів, здатні реінвестувати як власні кошти, так і залучати капітал інвесторів на найвигідніших умовах [4].

Іншою перешкодою під час впровадження змін, що також дуже часто спостерігається, це ставлення до них колективу. Ця проблема набирає особливої ваги, оскільки характеризується браком працівників відповідної кваліфікації. Це особливо відчувається у процесі впровадження систем контролю якості на базі норм ISO. Крім того, проблемою, на яку часто вказують респонденти з досліджуваних підприємств, є дефіцит часу у керівників, які поєднують виконання щоденних обов'язків з вирішенням проблем інноваційно-стратегічного плану та реформуванням організації праці. Значна частина досліджуваних підприємств вважає істотним ускладненням для початку та реалізації інноваційних заходів відсутність достатньої інформації про потреби клієнтів та розміри ринку.

Серед інших перешкод слід ще назвати такі: значний ризик впровадження інновацій, брак працівників відповідного рівня технічної культури. Адже, незважаючи на низку перешкод та проблем впровадження інновацій і активізування інноваційної активності підприємств, слід зазначити, що загалом у останні роки інноваційна активність господарюючих суб'єктів почала поступово зростати, змінилося їхнє мислення, у результаті чого близько 20% аграрних підприємств спрямували на вдосконалення виробництва на інноваційних засадах більше 30% чистого прибутку, а також обсяги інвестицій у сільськогосподарське виробництво зросли в 24,4 рази [5]. Також аналізуючи соціально-економічну ситуацію в країні ми виявили, що інноваційна політика повинна бути спрямована як на забезпечення розвитку окремих регіонів, так і агроформувань. Таким чином стабільність економіки регіону в подальшому залежати-

ме від того, чи буде сформовано та запроваджено інноваційну модель його розвитку.

Ураховуючи вищесказане, слід зазначити основні напрями подолання перешкод впровадження інновацій у діяльність аграрних підприємств. По-перше, на рівні держави: необхідно відкоригувати законодавчу базу у напрямі полегшення здійснення капіталовкладень у інноваційну діяльність підприємствами за рахунок прийняття змін до законодавчих актів щодо оподаткування, згідно з якими розмір бази оподаткування прибутку аграрних підприємств повинен зменшуватися на суму коштів, яка була ними спрямована на науково-технічну та інноваційну діяльність; запровадити практику державного страхування можливих ризиків від інноваційної діяльності в аграрній сфері з наступним відшкодуванням інвесторам визначеної частки можливих фінансових втрат, викликаних неспроможністю проектів; забезпечити підприємців інформаційною базою, яка б надавала інформацію про стан наповнення ринкового середовища новачками; формувати високий рівень інтелектуального потенціалу та підвищити якість наукових розробок у сфері застосування новітніх технологій аграрними товаровиробниками, за рахунок нарощення фінансового забезпечення науки та інноваційної діяльності як з державного бюджету, так і за рахунок збільшення надходжень до власних фондів підприємств; впровадити більш вигідні умови кредитування. По-друге, на регіональному рівні необхідно створити моніторингову систему для відстеження інноваційного потенціалу адміністративних територій та пошуку шляхів забезпечення сприятливого середовища для здійснення інноваційних процесів. По-третє, з боку підприємств: має бути введено ощадливе використання коштів, планування обігу і прогноз прибутків, аналіз перспектив втілення інновацій у свою діяльність; вибір мети, запровадження інноваційної стратегії та науково обґрунтованого менеджменту; проводити маркетингові дослідження ринку для передбачення актуальності введення інновацій у свою діяльність, за рахунок виявлення тих видів товарів і послуг, що забезпечать бажану частку ринку та визначення товарів чи послуг, що змінюють застарілі; проводити впровадження інновацій у всіх сферах діяльності (діловодство, реклама тощо); приділяти особливу увагу працівникам та новітнім тенденціям науки.

Висновки та пропозиції. Низький рівень інноваційної активності аграрних підприємств залежить від неефективного використання власних, залучених і позикових джерел фінансово-кредитної підтримки інноваційної діяльності, та низького рівня підготовки спеціалістів. Також результати досліджень свідчать про те, що для ефективного стимулювання впровадження інновацій потрібно використовувати як внутрішні можливості аграрних підприємств, так і інструменти державного стимулювання. Отже, на даний час більшість підприємств аграрного сектора чітко усвідомлюють доцільність залучення інновацій, як основний фактор підвищення ефективності виробництва, та можливістю виходу на внутрішні і зовнішні ринки з високотехнологічною, більш прибутковою та конкурентоспроможною продукцією. Таким чином, для подолання основних перешкод впровадження інновацій аграрні підприємства повинні розробляти стратегію залучення інновацій, робити аналіз доцільності введення інновацій у свою діяльність, стимулювати та заохочувати працівників і періодично підвищувати їх кваліфікаційний рівень, держава – має відігравати більш

значущу роль у стимулюванні інноваційного розвитку підприємств, створюючи сприятливі умови для здійснення науково-дослідної діяльності, запроваджуючи різні види податкових і амортизаційних пільг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Жаворонкова Г.В., Сівашенко Т.В., Скібицька Л.І., Туз О.І. Управління інвестиціями та інноваціями: Навчальний посібник. – К: «Кондор», 2011. – 184 с.
2. Новікова О.С. Механізми впровадження інновацій на засадах сталого розвитку /О.С. Новікова/ Наук. вісник національного лісотехнічного ун – ту. – 2005. – вип. 15.6.- С. 458-462
3. Зубець М.В. Економічні аспекти реформування аграрно-промислового комплексу України / М.В. Зубець, М.Д. Безуглий, - К.: Аграрна наука, 2010.-32 с.
4. Покотилова В.І. Інноваційний розвиток аграрного сектору в умовах НТР (Електронний ресурс) / В.І. Покотилова/ Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації: вплив на національну економіку та окремий бізнес: матеріали міжнародної науково – практичної конференції - Режим доступу до ресурсу: http://www.confcontact.com/2009_03_05/1_pokotilova.htm
5. Ігнатєва Т.Г. Недержавне фінансування та кредитування інноваційної діяльності аграрних підприємств України: стан і проблеми (Електронний ресурс) /Ігнатєва Т.Г./ Економічний форум. – 1/2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekfor/2012_1/44.pdf
6. Тарабрін О.С. Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки України в сучасних умовах (Електронний ресурс) /С. Тарабрін, І. Піменов/ Історія науки і біографістика. – 2011. - №2.- Режим доступу до ресурсу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/inb/2011-2/11_tarabarin.pdf.
7. Закон України «Про інноваційну діяльність» // ВВР. - 2002. - № 36.

УДК: 631.162: 657.424

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ГАЛУЗЯХ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Коваль С.В. – к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка і стан вивчення проблеми. В умовах постійного оновлення основних засобів аграрного виробництва, необхідності його модернізації та розвитку на інноваційній основі зростає роль інвестиційного забезпечення галузей та суб'єктів аграрного господарювання. Відзначимо, що категорії «інвестиції», «інвестиційна діяльність», «інвестиційне забезпечення» розглядаються та вивчаються багатьма економічними науками або дисциплінами – економікою сільського господарства, економікою підприємств, фінансами. Проте питання обліку інвестицій, результатів від інвестиційної діяльності дос-